

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนที่ผ่านการอบรมการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ผู้วิจัยสรุปผล และนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ศึกษาทฤษฎี หลักการ สภาพข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และเนื้อหาสาระของการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ตั้งกรอบแนวคิดในการวิจัย เป็นการประมวลความรู้จากเรื่องที่ศึกษาวิจัย ทั้งหมดมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดเป็นความมุ่งหมายของการวิจัยและขอบเขตของการวิจัย

1.3 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรวิจัย แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

1.3.1 ผู้บริหารโรงเรียน ที่เป็นประธานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่ผ่านการอบรมการจัดทำธรรมเนียมโรงเรียน จำนวน 77 คน

1.3.2 ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้สอนที่เป็นหัวหน้างานแผนงาน ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ผู้บริหารโรงเรียน เป็นประธานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่ผ่านการอบรมการจัดทำธรรมเนียมโรงเรียน จำนวน 77 คน

1.3.3 ครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่ผ่านการอบรมการจัดทำธรรมเนียมโรงเรียน จำนวน 123 คน

1.3.4 กรรมการโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียน เป็นประธานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่ผ่านการอบรมการจัดทำธรรมเนียมโรงเรียน จำนวน 36 คน

1.4 สร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดขึ้น เป็นหลัก และยึดขั้นตอนการดำเนินการตามธรรมเนียมโรงเรียน 3 ขั้นตอน

1.5 การทดสอบและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หลังจากที่ได้เครื่องมือฉบับร่างแล้ว ผู้วิจัยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ แก้ไข ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และนำเครื่องมือไปทดลองใช้โดยกำหนดพื้นที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองมหาสารคาม เป็นโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนที่เป็นประธานกลุ่ม จำนวน 10 โรงเรียน เป็นที่ทดลองใช้เครื่องมือโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน และได้ปรับปรุงเครื่องมือเป็นฉบับสมบูรณ์ต่อไป

1.6 ดำเนินการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ กำหนดเป้าหมายได้ข้อมูลกลับคืนไม่น้อยกว่าร้อยละ 95

1.7 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้อามาหาค่าสถิติตามประเภทแบบสอบถาม ซึ่งจะนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์และแปลผลการวิจัยจากค่าสถิติต่อไป

1.8 สรุปผลการวิจัย และเสนอผลการวิจัย โดยสรุปจากการวิเคราะห์และแปลผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 2.1.7 และนำเสนอผลการวิจัยเป็นขั้นสุดท้าย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานแผนงาน ครู – อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา และกรรมการโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธานกลุ่มโรงเรียน และผ่านการอบรมการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 77 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 313 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม 277 คน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 84 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 127 คน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 66 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ 36 คน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 8 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 16 คน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 12 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินการตามธรรมนูญโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะดังนี้

3.1 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ตอนที่ 2 มี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคอร์ท์ (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน 3 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 สร้างความเข้าใจให้ตรงกันชัดเจนแก่ผู้ร่วมงานบุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 นำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำสู่การปฏิบัติ คือ 2.1 การวางแผน 2.2 ปฏิบัติตามแผน 2.3 ตรวจสอบ 2.4 ปรับปรุงแก้ไข และขั้นตอนที่ 3 การกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลให้เป็นระบบ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแทรกอยู่ท้ายแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าในทุกขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาคำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนในแต่ละขั้นตอน

3.2 แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหา ในการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม 3 ขั้นตอน คือ 1. สร้างความเข้าใจให้ตรงกันชัดเจนแก่ผู้ร่วมงาน บุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง 2. นำหลักการในธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการ และนำสู่การปฏิบัติ คือ 2.1 การวางแผน 2.2 ปฏิบัติตามแผน 2.3 ตรวจสอบ 2.4 ปรับปรุงแก้ไข และ 3. การกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ ขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่เป็นประชากรตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย และสัมภาษณ์

4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอพร้อมแบบสอบถามแบบซองเปล่าปิดแสตมป์ จำนวนซอง ที่อยู่ผู้วิจัย บรรจุใส่ซองปิดผนึกส่งไปยังโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 77 โรงเรียน ในระหว่างวันที่ 27-31 เดือน สิงหาคม 2543 ด้วยตนเอง โดยส่ง ให้ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานแผนงาน ครู-อาจารย์ ตอบแบบสอบถาม

4.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์คืน ตามวันเวลาที่นัดหมายโดยขอความอนุเคราะห์ให้ส่งกลับมายังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ผู้วิจัยไปรับที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หากได้รับแบบสอบถามไม่ครบจำนวน จนถึงวันที่ 15 กันยายน 2543 ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดตามการตอบแบบสอบถามและวันที่ 25 กันยายน 2543 ผู้วิจัยตามเก็บแบบสอบถามจากโรงเรียนที่เหลือด้วยตนเองอีกครั้ง

4.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยประชุมอาสาสมัครที่ช่วยเหลือในการสัมภาษณ์ ในวันที่ 31 สิงหาคม 2543 เพื่อทำความเข้าใจให้สามารถสัมภาษณ์ได้อย่างถูกต้องตามหลักการสัมภาษณ์ที่ดี และให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด แล้วให้อาสาสมัครไป

สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในเขตอำเภอที่ผู้สัมภาษณ์อยู่ แล้วส่งแบบสัมภาษณ์รวบรวมไว้ที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้อมกับแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับคืนมาทุกฉบับ พบว่า แบบสอบถามจำนวน 277 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์จำนวน 36 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทั้งหมด
2. ส่วนของแบบสอบถามดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์
3. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS 7.5 FOR WINDOWS เพื่อวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม จะนำเสนอโดยภาพรวมรายขั้นตอน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานแผนงาน และครู – อาจารย์ เพื่อหาระดับการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม นำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย
4. การวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคามดำเนินการจำแนกประเด็นตามความคิดเห็นในแต่ละขั้นตอนแล้ววิเคราะห์ค่าความถี่ของแต่ละประเด็นปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ในแต่ละประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาที่ตอบในแบบสอบถามปลายเปิด
5. ส่วนการวิเคราะห์การดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาจากการสัมภาษณ์ ตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ดำเนินการจำแนกประเด็นตามความคิดเห็นในแต่ละขั้นตอนแล้ววิเคราะห์ค่าความถี่ของแต่ละประเด็นที่ตอบในแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนอเป็นความเรียงในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปจากแบบสอบถาม

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนที่ผ่านการอบรมการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน มีข้อค้นพบดังนี้

1.1 การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานแผนงาน และครู - อาจารย์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอนพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ขั้นตอน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง และขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ ขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลให้เป็นระบบ

เมื่อพิจารณาตามตัวแปรสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

1.1.1 การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ขั้นตอน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องและขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ ขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลให้เป็นระบบ

1.1.2 การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ตามความคิดเห็นของหัวหน้างานแผนงาน เมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ขั้นตอน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องและขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ ขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลให้เป็นระบบ

1.1.3 การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู - อาจารย์ เมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2 ขั้นตอน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ และขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลให้เป็นระบบ

เมื่อพิจารณาตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน พบว่า

1.1.4 การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ขั้นตอน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง และขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ ขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ

1.1.5 การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดกลาง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ขั้นตอน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องและขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ ขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ

1.1.6 การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ขั้นตอน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง และ ขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ และ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ

1.2 ปัญหาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน จากการตอบคำถามปลายเปิด พบว่า ปัญหาขั้นสร้างความเข้าใจให้เข้าใจตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องคือบุคลากรไม่เห็นความสำคัญไม่สนใจ ไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องมีธรรมนูญโรงเรียน รับฟังแต่ไม่นำสู่การปฏิบัติ การดำเนินการประชุมสัมมนา การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมนูญโรงเรียนมีน้อย การสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีน้อยไม่ต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรมีความเห็นไม่ตรงกัน ปัญหาขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ ขั้นย่อยการวางแผน คือ แผนปฏิบัติการไม่สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน ทำเพื่อส่งผู้บังคับบัญชาตรวจมากกว่าทำเพื่อนำสู่การปฏิบัติ การจัดทำแผนปฏิบัติการทำโดยกลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียวซึ่งเป็นส่วนน้อย บุคลากรขาดการมีส่วนร่วมไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ขาดการประสานงานที่ดี ไม่ปฏิบัติตามแผน และปฏิทินที่กำหนด ขั้นย่อยการปฏิบัติตามแผน คือ นำแผนไปปฏิบัติมีน้อยไม่ต่อเนื่อง ไม่มีปฏิทินการปฏิบัติงาน ไม่เห็นความสำคัญของแผนปฏิบัติการ ขั้นย่อยการตรวจสอบ คือ ไม่มีการตรวจสอบตามปฏิทินที่กำหนดไว้อย่างจริงจังและต่อเนื่องมีเวลาจำกัด การตรวจสอบทำให้เสีย

เวลาการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่มีมาก ผู้ได้รับมอบหมายขาดความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสอบ ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข คือ ขาดกระบวนการวางแผน เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานที่แท้จริง ไม่มีการวิเคราะห์สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นสุดโครงการ บุคลากรมีเวลาในการดำเนิน ปรับปรุงแก้ไขน้อยเพราะมี ภาระหน้าที่อื่น ๆ มาก ปัญหาขึ้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ คือ หน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอ มีการกระตุ้น ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ประเมินผลน้อย ไม่มีการสรุปการดำเนินงานอย่างเป็นระบบจริงจังและต่อเนื่อง ขาดแคลน ทรัพยากร สนับสนุนโดยเฉพาะงบประมาณ บุคลากร และเวลา

1.3 แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน จากการตอบคำถามปลายเปิด ขึ้นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง คือ ประชุม ชี้แจง อบรม สัมมนา ระดมสมอง กระตุ้นชี้แจงซ้ำ เพื่อสร้างความตระหนัก จิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและนำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ให้ บุคลากรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงานเต็มที่อยู่เสมอ และต่อเนื่อง โดย การพาไปศึกษาดูงาน ศึกษาเอกสาร อบรมสัมมนา ศึกษาจากวิทยุทัศน์ จัดงบประมาณสนับสนุนเป็น เบี้ยเลี้ยงแก่กรรมการทุกระดับ ทุกภาระหน้าที่งาน มีการนิเทศกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอ และ ต่อเนื่องให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน ขึ้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการ และนำสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนการวางแผน คือ ประชุมชี้แจงให้บุคลากรเกิดความตระหนักถึงความ สำคัญของธรรมนูญโรงเรียน จัดหางบประมาณสนับสนุนทั้งจากราชการและเอกชน ควรปรึกษาหารือวางแผนร่วมกันที่เป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติได้จริง เปลี่ยนแนวคิดแนวปฏิบัติของผู้บริหาร คณะครู และ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติงาน ควรเลือกบุคลากรจากทุกฝ่ายที่มีความรู้ ความสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการ พัฒนางานให้มีความคิดสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ ให้กรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และศึกษาข้อมูลโดยละเอียด ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน คือ ประชุมชี้แจงให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจงานแล้วจึงมอบหมายให้ปฏิบัติ เมื่อมีปัญหา หาแนวทางแก้ไขร่วมกันทุกฝ่าย ผู้บริหารหรือผู้ได้รับมอบหมาย นิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม ให้ปฏิบัติตามแผนอย่างใกล้ชิด ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติตามแผน ทุกคนปฏิบัติตาม ปฏิทินที่กำหนดเป็นระยะ สม่ำเสมอ อย่างแท้จริง ขั้นตอนการตรวจสอบ คือ ผู้บริหารมีการตรวจสอบ ประเมินโครงการให้มาก ทั้ง 3 ระยะ ทั้ง ก่อน ระหว่าง และ หลัง ดำเนินการ จัดประชุมชี้แจง เสนอแนะให้คำแนะนำ การตรวจสอบให้ทุกฝ่ายเข้าใจถูกต้องตรงกัน ควรมีเครื่องมือตรวจสอบที่ได้มาตรฐาน มีเวลา และ บันทึกไว้เป็นหลักฐานตามขั้นตอนชัดเจน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข คือ แต่งตั้งคณะทำงานให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจังใน การสรุป รายงานผลงานเหมาะสม และชัดเจน ประชุม ระดมสมอง ประสานงาน และช่วยกันดูแลการ

ทำงานการปรับปรุงแก้ไขให้งานเป็นไปตามเป้าหมาย ปลุกจิตสำนึกให้ผู้รับผิดชอบมีความตระหนักรู้ให้มีความสนใจ ให้ปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม ขึ้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระยะคือ มีการรายงานผลงานเป็นระบบทั้งในการประชุมกรรมการโรงเรียน และเอกสารรายงานต่อผู้บังคับบัญชาสาธารณชนอย่างกว้างขวาง ต่อเนื่อง ตรวจสอบได้ ควรมีแผนปฏิบัติ กำกับดูแล ติดตามการปฏิบัติงานตามธรรมนูญโรงเรียนที่ชัดเจน เป็นระบบ สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยผู้บังคับบัญชาไม่เป็นผู้กำหนดให้ มีคณะกรรมการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลโดยเฉพาะทุกระดับ และปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

2. สรุปจากแบบสัมภาษณ์

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน จากแบบสัมภาษณ์มีข้อค้นพบดังนี้

ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง การดำเนินงาน พบว่า มีการประชุมชี้แจงร่วมกันระหว่างคณะกรรมการโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องในการศึกษานโยบาย สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ธรรมนูญโรงเรียน มีการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานร่วมกัน ตามความถนัด ความสามารถ และความพอใจในการจัดทำ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการโรงเรียนและแจ้งให้ผู้ได้รับแต่งตั้งได้ทราบอย่างชัดเจน ปัญหา พบว่า มีปัญหาในเรื่องขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุนเพื่อเป็นเบี้ยเลี้ยง ในการประชุมสร้างความเข้าใจ มีปัญหาจากการวางนโยบายและแผนไว้แล้วไม่สามารถทำได้สำเร็จ ปัญหาความคิดเห็นและความต้องการพื้นฐานของบุคลากรไม่ตรงกัน ครูมีภารกิจในด้านการเรียนการสอนมากทำให้งานบางอย่างไม่สามารถทำได้สำเร็จ ธรรมนูญโรงเรียนที่จะนำไปปฏิบัติไม่ชัดเจน และบุคลากรยังไม่เข้าใจในธรรมนูญโรงเรียนที่ชัดเจนพอ แนวทางการแก้ปัญหา พบว่ามีการกำหนดแผนการประชุมร่วมกัน เพื่อชี้แจงปัญหา แนวทางแก้ไขทุกเดือน โดยการระดมสมอง ประสานงาน การประชาสัมพันธ์ ประเมินผลการปฏิบัติงาน สรุปรายงานแจ้งให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทราบร่วมกันเสียสละแรงกาย แรงทรัพย์ และหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนทั้งจากราชการและเอกชน ชี้นำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำสู่การปฏิบัติ การวางแผน การดำเนินงาน พบว่า มีการจัดทำแผนปฏิบัติการสอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน นโยบาย สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานแบ่งงานให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบ เน้นการมีส่วนร่วม ปฏิบัติตามปฏิทินที่กำหนดไว้ ประเมินผลและสรุปรายงานผลเป็นระบบ โดยแผนที่กำหนดนั้นมุ่งใช้เป็นแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ปัญหา คือ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการวางแผน ทำให้งานโครงการบางโครงการไม่สามารถนำไปสู่

การปฏิบัติได้ ขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ ในการจัดทำแผน มีการเร่งรัดจากหน่วยเหนือ กำหนดให้โรงเรียนส่งแผนปฏิบัติการในเวลากระชั้นชิด ไม่สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดทำ แผนที่สมบูรณ์ทำให้แผนมีคุณภาพไม่ดีพอ แนวทางการแก้ปัญหา คือ การประชุมปรึกษาหารือ เพื่อศึกษาปัญหาและกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน จัดหางบประมาณสนับสนุนทั้งจาก ราชการและเอกชนและทุกคนช่วยกันเสียสละ จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน จัดทำโครงการ น้อยๆ เท่าที่จะสามารถปฏิบัติได้ตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร การปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน พบว่า มีการออกคำสั่งแต่งตั้งให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายปฏิบัติตามแผน และปฏิทินที่ กำหนด โดยให้บุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด ตามความถนัด ความสามารถ ความสมัครใจ เป็นสำคัญ มีการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้อย่างเหมาะสม ผู้รับผิดชอบรายงานผล มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้างก็ประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการนิเทศ ติดตามผลให้เป็นไปตาม ปฏิทินที่กำหนด กรรมการ โรงเรียนส่วนมากจะมีหน้าที่ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลเป็นรายเดือน หรือภาคเรียน ปัญหา คือ ขาดแคลนทรัพยากรในการสนับสนุนโครงการทั้ง เงิน บุคลากร เวลา และวัสดุอุปกรณ์ บุคลากรไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีงานรับผิดชอบมากโดยเฉพาะ การเรียนการสอน แนวทางการแก้ปัญหา คือ จะมีการแก้ปัญหาที่เป็นโครงการสำคัญ จำเป็นต่อ นักเรียนจริงๆ ก่อน โครงการอื่น ๆ อาจได้รับการแก้ไขตามลำดับตามสภาพที่เป็นจริง จัดหา งบประมาณสนับสนุนทั้งจากราชการและเอกชน มีการนิเทศ กำกับ ดูแลให้การดำเนินงานเป็นไป ตามเป้าหมาย มีการประชุมหาแนวทางแก้ไขตามปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพที่เป็นจริง และนำผล การปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ การตรวจสอบการดำเนินงาน พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบชัดเจน ให้กรรมการ โรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด โดยมีการกำหนด ปฏิทินการตรวจสอบชัดเจน มีการประชุมคณะกรรมการเป็นระยะเพื่อนิเทศกำกับติดตามตรวจสอบ ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสิ้นโครงการ ปัญหา คือ คณะกรรมการตรวจสอบไม่มีเวลาที่จะปฏิบัติหน้าที่ เพียงพอ บางคนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองชัดเจน และพบว่าในการดำเนินงานตาม ธรรมนูญโรงเรียนบางส่วนจะดำเนินการเพื่อให้คณะกรรมการตรวจมากกว่าดำเนินการเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาที่แท้จริง แนวทางการแก้ปัญหา คือ มีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ชัดเจน ผู้บริหารเร่งให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการตรวจสอบ ตามแผนปฏิทินที่กำหนดแก้ไขตามสภาพสาเหตุของปัญหา จัดหางบประมาณสนับสนุนจากแหล่ง ต่าง ๆ และให้กำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่เสมอ การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานพบว่า มี การประชุมคณะกรรมการนำผลการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เป็นระยะตามสภาพของปัญหาอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาบางอย่างก็นำไปเป็นข้อมูล และแก้ไขใน การดำเนินงานในถัดไป ปัญหา คือ ขาดทรัพยากรในการปรับปรุงแก้ไขส่วนมากงบประมาณ

จะใช้หมดไปในขณะดำเนินการ เมื่องานไม่เป็นไปตามเป้าหมายก็ไม่มียงบประมาณในการปรับปรุงแก้ไข บุคลากรบางส่วนเห็นว่าเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วจะดีหรือไม่อย่างไรก็ให้พอเพียงเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขอะไร ไม่มีเวลาในการปรับปรุงแก้ไขเพียงพอ แนวทางการแก้ปัญหา คือ มีการจัดอันดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการที่จะปรับปรุงแก้ไขอย่างเหมาะสม กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานชัดเจนสามารถปฏิบัติได้ จัดหาทุนสนับสนุนโดยเฉพาะจากแหล่งอื่น นอกจากจากราชการมีการควบคุมกำกับติดตามผลอย่างเป็นระบบ และบางโครงการก็นำไปวางแผนปรับปรุงแก้ไขในปีถัดไป ขึ้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และ รายงานให้เป็นระบบการดำเนินงาน พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนทุกโครงการชัดเจน โดยให้คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วม กำหนดปฏิทินการดำเนินงานชัดเจนและให้มีการรายงานผลต่อผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และผู้เกี่ยวข้อง ภาคเรียนละ 1 ครั้ง หรือ ปีละ 1 ครั้ง ปัญหา คือ บุคลากรบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการรายงานผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ เห็นว่าเมื่อเสร็จแล้วก็แล้วกันไป บุคลากรบางส่วนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ขาดความรับผิดชอบ และขาดงบประมาณในการจัดทำรายงานผลให้สมบูรณ์ แนวทางการแก้ปัญหา คือ มีการประชุมชี้แจง อบรมสัมมนา ระดมสมองร่วมกันเพื่อตัดสินใจในทางที่ดีที่สุดให้บรรลุเป้าหมายตามธรรมนูญโรงเรียนกำหนดโดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการ แก้ไขตามมูลเหตุของปัญหา และมีมาตรการเร่งรัดการดำเนินการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่หนึ่งคือ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ซึ่งผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 23 คน คิดเป็นร้อยละ 63 ให้ความเห็นว่าได้มีการดำเนินการประชุมชี้แจงร่วมกันระหว่างครู กรรมการโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนเป็นเรื่องใหม่สำหรับการประถมศึกษา ซึ่งผู้บริหารที่ผ่านการอบรมการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนต้องการนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับนำสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการเข้าร่วม

โครงการปฏิรูปการศึกษา การค้นคว้าที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐานเตรียมปรับตัวให้เข้ากับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โรงเรียนได้ดำเนินการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ในเรื่องของความสำคัญของธรรมนูญโรงเรียน เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ จุดเน้น แผนการจัดการเรียนการสอน แผนงานงบประมาณ บทบาทหน้าที่ การกำกับ ตรวจสอบ รายงานผล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการฝึกอบรม การนิเทศภายใน การแนะนำ การศึกษาดูงาน ประชุมสัมมนา ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และให้บุคลากรที่พัฒนาแล้ว นำความรู้ความเข้าใจไปใช้และขยายผลแก่เพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกลักษณ์ บุญท้าว (2542 : 212) ที่ศึกษาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่หนึ่ง คือ ขั้นตอนสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องเช่นกัน แต่จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามปลายเปิดยังเห็นว่า การสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องถึงแม้จะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการมากที่สุดแต่ยังไม่มากพอและยังไม่เข้าใจชัดเจนยังต้องการให้ดำเนินการต่อไปอีก ส่วนขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ ขั้นตอนการกำกับดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมีการกำกับดูแลติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้แต่ยังไม่มากพอตามความต้องการของโรงเรียน และโรงเรียนมีการรายงานผลการปฏิบัติงานตามธรรมนูญโรงเรียนต่อสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือยังไม่เป็นไปตามความต้องการและอาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรการอบรมการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนที่ดำเนินการอบรมไม่มีหัวข้อการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนที่จะทำให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนพอ

เมื่อพิจารณาตามตัวแปรสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

1.1 การดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจสั่งการ โดยมีหน้าที่ในการจัดระบบ วางแผน ควบคุม กำกับ ดูแลติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการบริหารงานทุกด้าน เพื่อให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากก็จะเป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นถึงศักยภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตนเอง ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้สอนที่เป็นหัวหน้างานแผนงาน และครู-อาจารย์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ผล

การวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนหรือผู้สอนที่เป็นหัวหน้างานแผนงาน และครู-อาจารย์ เป็นผู้ทำหน้าที่ในการสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรงทุกขั้นตอน อาจยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนตักจึงปฏิบัติอยู่ในระดับนี้หรืออาจไม่ได้รับการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลเท่าที่ควร ซึ่งทั้งผู้บริหาร โรงเรียนและหัวหน้างานแผนงานมีความคิดเห็นในการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ขั้นตอน และระดับปานกลาง 1 ขั้นตอนเหมือนกันขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่หนึ่งคือขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนซึ่งมีความตื่นตัวที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปทำความเข้าใจให้ชัดเจนแก่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งประชุมชี้แจง อบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน นิเทศจนสามารถมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินการตามธรรมนูญโรงเรียนในบทบาทหน้าที่ของตนเองสามารถดำเนินการ และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนทั้งการนำธรรมนูญโรงเรียนสู่การปฏิบัติ และการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามธรรมนูญโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (2541 . มาตรา 59 : 13) ที่กล่าวว่า บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลคำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดเกี่ยวกับตน หรือชุมชน ท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางคือขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนเป็นไปตามแผนของหน่วยงานนั้นกำหนดแต่ยังไม่มากพอตามความต้องการของโรงเรียนเพราะเป็นเรื่องใหม่สำหรับโรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนมีการสรุปวิเคราะห์ รายงานผลต่อผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องยังไม่เป็นระบบและทั่วถึงเท่าที่ควร ส่วนครู-อาจารย์ มีความเห็นในการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ขั้นตอน และระดับปานกลาง 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากคือ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง ส่วนขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางอันดับสุดท้ายคือ ขั้นการกำกับดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้างานแผนงาน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ครู-อาจารย์ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน

และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติงานทุกชั้นตอนโดยตรงทั้งชั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ชี้นำธรรมเนียมโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการ และนำไปสู่การปฏิบัติ และ ชั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ ได้เห็นสภาพของการปฏิบัติงานตามความเป็นจริง จึงให้ความสำคัญของการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันแก่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมากกว่าชั้นตอนอื่น ๆ โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนในเรื่องของการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีที่หลากหลาย การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมเนียมโรงเรียน เป้าหมาย ยุทธศาสตร์และจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา งบประมาณ บทบาทหน้าที่ของตนเอง ส่วนชั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางอันดับสุดท้ายคือ ชั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบเช่นกันผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากยังเห็นว่าการกำกับติดตาม ประเมินผลจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยังไม่เป็นไปตามความต้องการ ยังต้องการให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลให้มากขึ้นซึ่ง สอดคล้องกับความคิดเห็นจากแบบสอบถามปลายเปิด และการสัมภาษณ์ และโรงเรียนยังไม่มี การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้เกี่ยวข้องให้เป็นระบบเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณาตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน พบว่า

1.2 การดำเนินงานตามธรรมเนียมโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดย ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละชั้นตอนพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก 2 ชั้นตอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1 ชั้นตอน ชั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากเป็นอันดับที่หนึ่งคือ ชั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง ส่วนชั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางคือ ชั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ เช่นกันทั้ง 3 ขนาด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมา จากโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดมีปริมาณงานเช่นเดียวกัน ได้รับการอบรมการจัดทำธรรมเนียม โรงเรียนในคราวเดียวกัน รับมอบภารกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ธรรมเนียมโรงเรียน เป็นแนวทางเช่นกัน และอาจเนื่องมาจากการตื่นตัวในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ และมีการจัดทำและใช้ธรรมเนียมโรงเรียนเป็นครั้งแรก จึงมีความตื่นตัวที่จะสร้าง ความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดทำธรรมเนียม โรงเรียนและนำธรรมเนียมโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาให้ได้ มาตรฐาน ให้เป็นไปตามเป้าหมาย จุดเน้น ยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่วน

ขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้ายคือ ขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนจากสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยังไม่มาก หรือเป็นไปตามแผนของ หน่วยงานนั้นกำหนด แต่ยังไม่มากตามความต้องการของโรงเรียนซึ่งต้องการในส่วนนี้มากเพราะ เป็นธรรมนูญโรงเรียนฉบับแรกยังมีความต้องการให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลจาก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมากเป็นพิเศษ โรงเรียนมีการ วิเคราะห์ สรุปรายงานผลและเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนน้อยไม่ สม่าเสมอ ไม่เหมาะสมและยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร

จากสภาพปัญหาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนจากแบบสอบถามปลายเปิด ตั้งแต่ ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ขั้นนำธรรมนูญ โรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติจนถึงขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ พบว่าปัญหาขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรใน โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง คือ บุคลากรไม่เห็นความสำคัญ ไม่สนใจ ไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องมี ธรรมนูญโรงเรียน รับฟังแต่ไม่นำสู่การปฏิบัติ การดำเนินการประชุมสัมมนา การสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับธรรมนูญโรงเรียนมีน้อย การสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีน้อยไม่ ต่อเนื่องทำให้บุคลากรมีความเห็นไม่ตรงกัน ปัญหาขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติ การและนำไปสู่การปฏิบัติ ขั้นย่อยการวางแผน คือ แผนปฏิบัติการไม่สอดคล้องกับธรรมนูญ โรงเรียน ทำเพื่อส่งผู้บังคับบัญชามากกว่าทำเพื่อนำสู่การปฏิบัติ การจัดทำแผนปฏิบัติการทำโดย กลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียวซึ่งเป็นส่วนน้อย บุคลากรขาดการมีส่วนร่วม ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ขาดการประสานงานที่ดี ไม่ปฏิบัติตามปฏิทินที่กำหนด ปัญหาขั้นย่อยการปฏิบัติตามแผน คือ นำแผนไปปฏิบัติน้อย ไม่ต่อเนื่องไม่มีปฏิทินการปฏิบัติงาน ไม่เห็นความสำคัญของแผนปฏิบัติการ ปัญหาขั้นย่อยการตรวจสอบ คือ ไม่มีการตรวจสอบตามปฏิทินที่กำหนดไว้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีเวลาจำกัด การตรวจสอบทำให้เสียเวลาการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่มีมาก ผู้ได้รับมอบหมายขาดความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสอบ ปัญหาขั้นย่อยการปรับปรุงแก้ไข คือ ขาดกระบวนการวางแผนเพื่อ ปรับปรุงและพัฒนางานที่แท้จริง ไม่มีการวิเคราะห์สรุป รายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นสุด โครงการ บุคลากรมีเวลาในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขน้อย เพราะมีภาระหน้าที่อื่น ๆ มาก ปัญหาขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ คือ หน่วยงานระดับ จังหวัด อำเภอ มีการกระตุ้นตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ประเมินผลน้อย ไม่มีการสรุปการดำเนิน

งานอย่างเป็นระบบจริงจังและต่อเนื่อง ขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุน โดยเฉพาะงบประมาณ บุคลากร และเวลา

จากสภาพปัญหาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนทั้ง 3 ชั้นตอน ตั้งแต่ขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ จนถึงขั้นการกำกับดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล ให้เป็นระบบ จะเห็นว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาคือ ปัจจัยการบริหารด้านบุคลากรเป็นสำคัญเป็นอันดับแรกที่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่ตระหนัก ถึงความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจการอบรม สัมมนา ประชุมชี้แจงตลอดจนการจัดทำแผนปฏิบัติการ ปฏิทินการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การกำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และการรายงานผล การปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนางานเท่าที่ควร รวมทั้งขาดปัจจัยด้านอื่น ๆ ทั้งงบประมาณ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ เวลา ในการสนับสนุน ส่งเสริม การให้กำลังใจ ทำให้การปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ และการกำกับ ติดตาม ประเมินผลจากสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยังไม่มีเท่าที่ควร

ซึ่งผลการวิจัยปัญหาการดำเนินงานโดยภาพรวม มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนัส อัมไพพันธ์ (2541 : 134) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า คณะกรรมการ โรงเรียน ไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามหน้าที่และแนวทางปฏิบัติที่น่าจะเป็น และส่วนมากกรรมการ โรงเรียนไม่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตลอดถึงธรรมนูญโรงเรียน และแผนพัฒนาของโรงเรียน ไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี ของโรงเรียนตามที่ระบุไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้แสดงออกตามแนวปฏิบัติ เท่าที่ น่าจะเป็น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมควร อินทร์นีย์ (2536 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัญหา การดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการใน โรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน โดยศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน พบว่า ขั้นตอนการ วางแผนมีปัญหาในการจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพรัตน์ มนต์วิเศษ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการ ดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า มีปัญหาด้านการติดตามและประเมินผล ของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ฝ่ายปฏิบัติใน โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชงยุทธ ศรีประคู้ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาใน การปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะ

ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู-อาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ ความสามารถ ขาดการศึกษานโยบายของหน่วยเหนือ ขาดการวางแผน ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผน ขาดการปฏิบัติตามแผน บุคลากรขาดความรับผิดชอบและขาดงบประมาณ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยวัฒน์ จันทร์อ่อน (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาการปฏิบัติงานการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า ขาดการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแผนหรือจัดทำแผนใหม่ให้เหมาะสม บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย และมาตรการของกรมสามัญศึกษา และบุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงแผนงานและโครงการระหว่างปี

แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนจากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า แนวทางการแก้ปัญหาขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง คือ การประชุมชี้แจง อบรม สัมมนา ระดมสมอง กระตุ้นชี้แจงซ้ำ เพื่อสร้างความตระหนัก จิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจ และให้เห็นความสำคัญของการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน และนำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงและจัดหางบประมาณสนับสนุนทั้งจากราชการและเอกชนแนวทางการแก้ปัญหา ขั้นนำธรรมนูญโรงเรียนมาจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ ขั้นย่อยการวางแผนคือการประชุมชี้แจงให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของธรรมนูญโรงเรียน เลือkbุคลากรจากทุกฝ่ายที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำแผน ปรึกษาหารือวางแผนร่วมกันที่เป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติได้จริง แนวทางการแก้ปัญหาขั้นย่อยการปฏิบัติตามแผน คือประชุมชี้แจงให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจในงานแล้วจึงมอบหมายงานให้ปฏิบัติ แนวทางการแก้ปัญหาขั้นย่อยการตรวจสอบ คือผู้บริหารมีการตรวจสอบประเมินโครงการทั้ง 3 ระยะ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินงาน แนวทางการแก้ปัญหาขั้นย่อยการปรับปรุงแก้ไข คือ แต่งตั้งคณะทำงานให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมช่วยดูแลการดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขให้งานเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทางการแก้ปัญหาขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ คือ มีการรายงานผลเป็นระบบทั้งในการประชุมกรรมการโรงเรียน และเอกสารรายงานต่อผู้บังคับบัญชา สาธารณชนอย่างกว้างขวาง ต่อเนื่อง ตรวจสอบได้ ควรมีแผนปฏิทิน กำกับ ดูแล ติดตามการปฏิบัติตามธรรมนูญโรงเรียนที่ชัดเจนเป็นระบบ สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณรงค์ เสนฤทธิ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนตำบอววิทยาคม พบว่า แนวทางการแก้ปัญหา คือ จัดประชุมปฏิบัติการวางแผน ส่งบุคคลเข้ารับการอบรม จัดศึกษาดูงาน และจัดทำปฏิทินปฏิบัติการจัดเก็บข้อมูล โดยมีตัวแทนจากทุกฝ่าย

ทำหน้าที่ประสานการจัดทำแผนให้ดำเนินไปด้วยความคล่องตัว ระดมทรัพยากรท้องถิ่นมาช่วยสนับสนุน ให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน และใช้ข้อมูลจากหลายส่วนในการสรุปผลการประเมินให้เกิดความเที่ยงตรง และผู้บริหารโรงเรียนร่วมปฏิบัติงานนิเทศและประเมินผลอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยงยุทธ ศรีประคู้ (2542 : 121-127) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครู-อาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าแนวทางแก้ไขปัญหาคือ จัดประชุมอบรมให้คณะครูและกรรมการโรงเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการวางแผนปฏิบัติการประจำปี จัดระบบการประสานงานที่ดี มีประสิทธิภาพ แต่งตั้งคณะทำงานให้ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษรและมอบหมายคณะครูทุกคนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการดำเนินงานให้บุคลากรเข้าใจงาน และบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดหาเงินพิเศษหรือเงินนอกงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานทุกระยะ

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการโรงเรียน พบว่า การดำเนินงานทุกขั้นตอนมีการประชุมชี้แจงศึกษานโยบาย ระดมสมอง ในการกำหนดวิธีดำเนินการ ปฏิทินการปฏิบัติงาน มีการออกคำสั่งหรือมอบหมายงานให้คณะกรรมการปฏิบัติทุกขั้นตอน และมีการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลทุกระยะ มีการแก้ไขข้อบกพร่องและมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ คณะกรรมการโรงเรียนส่วนมากมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ผลจากการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากกรรมการโรงเรียนเป็นบุคคลภายนอกโรงเรียนจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนโดยการได้รับเชิญเข้าไปประชุมร่วมกันดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และมีการกิจส่วนตัวมากจะเข้าไปร่วมดำเนินการจริงจึงมักไม่ได้ จึงเข้าไปร่วมประชุมรับฟัง คำชี้แจง ร่วมทำกิจกรรมและตรวจสอบ กำกับดูแลการดำเนินงานเป็นครั้งคราวเท่านั้น ปัญหาพบว่า มีปัญหา ขาดแคลนทรัพยากร ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน บุคลากรยังไม่เห็นความสำคัญ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบและไม่มีเวลาที่จะร่วมดำเนินการ งานที่วางแผนไปแล้วไม่สามารถปฏิบัติตามแผนได้ งานเสร็จแล้วก็แล้วกันไปไม่มีการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการเชิญกรรมการโรงเรียนเข้ามาร่วมดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนมักจะขอความร่วมมือให้กรรมการช่วยเหลือบริจาคเงินทุนสมทบเป็นประจำ และจากการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ จึงเห็นปัญหานั้น และกรรมการโรงเรียนยังต้องค้นหาเลี้ยงครอบครัวในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน จึงไม่สามารถอุทิศเวลาที่จะร่วมดำเนินงานได้มากนัก แนวทางการแก้ปัญหา คือ การประชุมร่วมกัน

ระดมสมอง ประสานงาน ประชาสัมพันธ์ แก่ผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจร่วมกัน จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและกำหนดมาตรการเร่งดำเนินการแก้ปัญหา และจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนร่วมกัน เสียสละทั้งแรงกายและแรงทรัพย์ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกรรมการโรงเรียนส่วนมากเข้ามาร่วมกิจกรรมในโรงเรียนจะเป็นการประชุมร่วมกันหาทุนและบริจาคแล้วมอบให้โรงเรียนดำเนินการ จึงเห็นว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องแล้ว

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนที่ผ่านการอบรมการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน คือข้อมูลสารสนเทศสำคัญที่สะท้อนให้เห็นภาพแห่งความจริงทั้งสภาพการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา ที่จะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างหลักประกันสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนาโรงเรียน สถานศึกษา เข้าสู่มาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริงต่อไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานแผนงาน และครู-อาจารย์ ในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด คือขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พบว่าขั้นการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลให้เป็นระบบ เป็นขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งพบว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมีการ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนน้อย โรงเรียนไม่ค่อยมีการรายงานผล เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบอย่างสม่ำเสมอ จึงขอเสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นข้อเสนอประกอบการดำเนินงานดังนี้

1.1.1 ควรจัดทำโครงการกำกับ ดูแลติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การแนะนำช่วยเหลือบุคลากรในการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน และการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบต่อผู้บริหารโรงเรียนผู้เกี่ยวข้อง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อย่างสม่ำเสมอและจริงจัง

1.1.2 โรงเรียนควรมีการสรุปรายงานผลการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการต่อ

บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดด้วยวิธีที่เหมาะสม เป็นระบบ เป็นระยะ และจริงจัง

1.2 จากผลการวิจัย ปัญหาการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ปัญหาขั้นสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและชัดเจนแก่บุคลากรเป็นขั้นตอนที่มีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานมากที่สุดซึ่งปัญหาที่พบคือ บุคลากรไม่เห็นความสำคัญ ไม่สนใจ ไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องมีธรรมนูญโรงเรียน รับฟังแต่ไม่นำสู่การปฏิบัติ ยังไม่เข้าใจกระบวนการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติตามธรรมนูญโรงเรียน จึงเสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นข้อเสนอประกอบการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นคือ ควรจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความตระหนัก ให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องมีธรรมนูญโรงเรียน ให้มีความรู้และเข้าใจในกระบวนการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน สามารถจัดทำธรรมนูญโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน และให้มีหลักสูตรอบรมที่มีความสมบูรณ์ทุกขั้นตอนสามารถนำความรู้ ประสบการณ์จากการอบรมไปปฏิบัติได้จริงเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ ความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนฉบับต่อไปของครู อาจารย์ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ของการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยใช้ธรรมนูญโรงเรียน (ใช้เทคนิคการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม R&D)